

Trondheim kommunes innspill til Kultur- og likestillingsdepartementets arbeid med en strategi for kulturfrivillighet og utredning av regionale kulturfond

1. Bred deltakelse og tilgang til kunst- og kulturaktivitet i hele landet

- Kva er dei største utfordringane for at fleire skal kunne delta i kulturfrivilligheita?
- Kva slags erfaringar har lag og foreningar gjort seg under og etter koronaen?
- Kva kan gjerast for å nå grupper som i mindre grad deltek og inkludere fleire i aktivitetar?

Trondheim kommunes innspill:

Frivillige kulturaktører i Trondheim peker spesielt på fire forhold som er en forutsetning for drift og deltakelse: Tilgang på lokaler, forutsigbare tilskudd, god dialog med kommunen og rekruttering.

Under koronapandemien var restriksjoner knyttet til antall og avstand de største utfordringene for frivillige kulturaktører. Avstandskravet medførte bl.a. at flere ikke kunne benytte sine ordinære lokaler, men hadde behov for større lokaler i en periode. Begrenset mulighet til å gjennomføre aktiviteter bidro også til frafall, spesielt i aktiviteter rettet mot voksne. En annen utfordring under korona var restriksjoner ved gjennomføring av arrangement. For mange frivillige kulturaktører er forestillinger og konserter en viktig inntektskilde. Med økte utgifter, bl.a. til større lokaler, og manglende inntekter fra konserter og arrangement, er det mange aktører som har dårligere økonomi nå enn før koronapandemien. Erfaringer fra koronaperioden understøtter at forutsigbare støtteordninger og tilgang til egnede lokaler, både for øving, produksjon og arrangement, er viktige forutsetninger for engasjement, deltakelse og drift av kulturfrivilligheten.

I Trondheim finnes et mangfold av frivillige kulturaktører som samlet gir gode muligheter for deltakelse i kulturaktivitet og frivillig engasjement. Det er likevel mange som ikke deltar, og organisasjonene opplever at årsakene er sammensatte.

God informasjon om tilbudene er en forutsetning. I en kartlegging av deltakelse i fritidsaktiviteter gjennomført ved utvalgte Trondheimsskoler svarte flere at de ikke deltar fordi de ikke vet om aktiviteten finnes. Kulturfrivilligheten drives i stor grad på dugnadsbasis, og har begrensede ressurser til å drive med markedsføring og rekruttering. I Trondheim har vi derfor et treårig pilotprosjekt, Finn Fram Fest, som er en aktivitetsmønstring hvor ulike aktører kan delta og vise frem sine tilbud for ulike målgrupper. Erfaringene fra det første året er gode, og interessen for deltakelse nå i år to er stor.

Tilrettelegging for deltakelse innebærer både økonomisk støtte, universell utforming av lokaler og muligheter for ledsager. Økonomi er en hindring for deltakelse for noen. Trondheim kommune har tilskuddsordninger som kan støtte deltakelse for barn og unge, men organisasjonene opplever ofte at det ikke er økonomi alene som hindrer deltakelse. Behov for målrettet informasjon til enkelte grupper, transport eller følge til og fra aktiviteter kan være like viktig. Idrettsrådet i Trondheim har et tiltak med Aktivitetsguider som bidrar med direkte oppfølging og følge til aktiviteter, og tilsvarende løsning kan være aktuelt også for fritidskulturen. I tillegg er universell utforming av lokaler en forutsetning for at alle skal kunne delta.

2. Møteplasser og tilgang til egnede kulturarenaer for aktivitet, læring og opplevelser

- Kva kjenneteiknar møteplassar der det er lagt til rette for læring og gode opplevingar?
- Kva er dei største utfordringane og suksessfaktorane for å sikre tilgang på egna lokale og kulturarenaer?
- Kva slags gode eksempel finnast og korleis kan ein lære meir av kvarandre?

Trondheim kommunes innspill:

Gode møteplasser kjennetegnes ved at de er lett tilgjengelige. Dette innebærer både universell utforming og enkel tilgang enten i nærmiljø eller nær kollektivtransport. Videre er gode arenaer for fritidskulturen tilrettelagt for den aktiviteten som skal gjennomføres.

Kulturfrivilligheten gjennomfører svært ofte sin aktivitet i lokaler som ikke er bygd eller tilrettelagt for formålet. Kjente utfordringer er akustikk, tilgang til lager, manglende universell utforming og flytting av inventar i lokaler som i det daglige benyttes til andre formål. I Trondheim er kommunens lokaler gratis tilgjengelig for kulturfrivilligheten, men det er stor pågang og ikke alle lokaler er like egnet for kulturaktivitet.

Barn og unges behov for å oppleve profesjonelle kunstnere og kulturutøvere på nært hold er undervurdert. En viktig del av prosessen med å velge en aktivitet og å utvikle ferdigheter innen denne aktiviteten er at du har et ideal, noen å se opp til. Norge har nå to årskull med barn og ungdom som har hatt svært begrenset tilgang til konserter og forestillinger. Fysiske møtepunkter er nødvendig for at barn skal velge å bli aktive kulturutøvere.

Det er kostnadskrevenende for en frivillig kulturaktør å leie egne lokaler på fast basis, og det finnes ikke finansieringsordninger for kulturbygg på samme måte som for idretten. Likevel kan kompetansetiltak, som f.eks. Norsk Musikkraðs tiltak for akustikk og lokaler, bidra til økt oppmerksomhet rundt kulturfrivillighetens egenart og behov, både ved mindre ombygginger og større byggeprosjekt. Gode finansieringsmuligheter for tilrettelegging av eksisterende lokaler kan også bidra til bedre vilkår for kulturfrivilligheten.

3. Samspel mellom den profesjonelle og frivillige kulturen

- Kva er erfaringane frå samarbeid og samspel mellom den profesjonelle og frivillige kulturen?
- Kva slags gode eksempel finnast og korleis kan ein lære meir av kvarandre?
- Korleis kan samspelet bli enda betre og kva vil ein oppnå med dette?

Trondheim kommunes innspill:

Kulturfrivilligheten og det profesjonelle kulturfeltet er gjensidig avhengige av hverandre, og samspillet mellom de tilrettelegger for opplevelser, samskaping, arbeidsplasser og rekruttering.

Profesjonelle arrangører knytter engasjement og gjennomføringsevne til sine arrangement og festivaler gjennom samarbeid med frivillige. Når musikkensemblet i fritidskulturlivet engasjerer profesjonelle dirigenter for å tilføre den frivillige aktiviteten faglig kunnskap, opprettes det samtidig arbeidsplasser for det profesjonelle feltet. Når barn og unge blir kjent med profesjonelle

TRONDHEIM KOMMUNE

kulturaktører gjennom sin fritidsaktivitet blir de også kjent med yrkesmulighetene som finnes i kulturfeltet. Slik blir samspillet mellom det frivillige og det profesjonelle kulturlivet både en opplærings- og rekrutteringsarena.

Trondheim kommunes dirigentstøtteordning gir skolekorps, -kor og -orkester mulighet til å engasjere dirigenter fra det profesjonelle musikkfeltet. Ordningen bidrar til at dirigentene får lønn og avtalevilkår ut fra kompetanse og ansiennitet. Slike ordninger kan også utvikles i andre deler av kultursektoren der profesjonelle og frivilligheten samarbeider. Det finnes også en rekke eksempler på samskaping i scenekunstheltet hvor storslåtte spel-, opera-, og teaterproduksjoner blir til i krysningspunktet mellom faglighet og idealisme.

Trondheim kommune legger vekt på å skape arenaer for dialog mellom fritidskulturlivet og det profesjonelle kulturlivet. Samtidig er dialogen mellom kommunen og kulturlivet viktig for bygging og utveksling av kunnskap. I 2022 ble det gjennomført et forprosjekt som konkluderte med at det kan være hensiktsmessig å samle fritidskulturlivet og det profesjonelle kulturlivet i et samlet råd for kultur i Trondheim. Forprosjektet vil følges opp av regelmessige dialogmøter mellom kulturaktørene i byen og kommunen. Dialogmøtene, kombinert med en eventuell etablering av et lokalt råd for kultur vil kunne styrke samspillet i kulturfeltet og stimulere til at det oppstår nye samarbeid.

4. Offentlege tilskotsordningar og tiltak

- Kva er dei største utfordringane med dagens ordningar og korleis kan dei bli enda betre?
- Kva hindrar og fremmar frivillig engasjement og kva kan gjerast for å forenkle og samordne ordningar?
- Korleis kan offentlege myndigheiter få til et godt samarbeid og samspel med frivillige organisasjonar?
- Korleis kan verkemiddel og tiltak på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå innrettast for å bli enda betre?

Trondheim kommunes innspill:

Det finnes mange tilskuddsordningar, både lokalt, regionalt og nasjonalt, som støtter frivillig kulturaktivitet. Mangfoldet av ordningar kan imidlertid være en utfordring for frivillige aktører som baserer driften på dugnadsarbeid og ildsjeler. Å finne ordningar som passer, sende inn flere søknader om støtte til samme tiltak, og deretter følge opp mange ulike tilskudd med separate rapporter og regnskap, krever tid og kompetanse.

Sammenslåing av ordningar med lignende formål kan bidra til å redusere antall ordningar og forenkle søknadsprosessen for organisasjonene. Dette forutsetter at det gjøres en samlet vurdering av ordningar på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. God informasjon om aktuelle ordningar, forenkling av søknadsprosess og rapportkrav kan også gjøre jobben enklere for kulturfrivilligheten.

Mange tilskuddsordningar er prosjektbasert. Dette innebærer at organisasjonene kan få støtte til prosjekt, men ikke til sin ordinære drift og aktivitet. Dersom formålet er å senke kostnader for deltakelse, og bidra til at flere deltar og engasjerer seg i kulturfrivilligheten, kan en innretning av støtteordningar i retning drift fremfor enkeltprosjekt være et målrettet virkemiddel.

Økt aktivitet forutsetter også økte rammer for tilskuddsordningene. Under koronapandemien ble

det bevilget ekstra midler til ferieaktiviteter i Trondheim, og mange frivillige kulturaktører bidro til å gjennomføre et mangfold av aktiviteter. Organisasjonene har i etterkant gitt tilbakemelding om at ferieaktiviteter for barn og unge fungerer godt som en rekrutteringsarena, hvor flere får prøve ulike aktiviteter i ferieperioden. Kommunen opplever at flere aktører både ønsker, og har kapasitet til, å gjøre mer, og det er større press på kommunens tilskuddsordninger nå enn før korona.

Trondheim kommune har god dialog med kulturfrivilligheten, både som samarbeidspartner, tilrettelegger og støttespiller. Kort vei til kommunens enheter og administrasjon på kulturområdet er en nøkkelfaktor. Flere frivillige aktører har gitt uttrykk for at det er høyere terskel for å ta kontakt med regionalt eller nasjonalt nivå for hjelp og støtte i søknadsarbeidet. Samtidig erfarer ansatte i kommunen at kontakt i forbindelse med tilskudd er en god innfallsvinkel til dialog rundt flere deler av kulturaktiviteten, som praktisk gjennomføring, sikkerhet, markedsføring osv. Dette bidrar både til økt kompetanse i kulturfrivilligheten og til økt kunnskap om ulike aktører hos kommunen.

5. Regionale kulturfond

- Korleis kan eit regionalt kulturfond innrettast for å supplere – og ikkje overlapse - ordningar som allereie finst?
- Korleis kan eit regionalt kulturfond innrettast på ein måte som minimerer dei administrative byrdene?

Trondheim kommunes innspill:

Det er krevende å få oversikt over hvilke tilretteleggingsmuligheter som finnes for både kulturfrivilligheten og det profesjonelle kulturfeltet. Et regionalt fond kan stimulere til å gjøre det lettere å navigere i ordninger som allerede finnes gjennom å gi tilskudd til kunnskapsdeling. I Den kulturelle skolesekken (DKS) har en nasjonal informasjons- og søknadsplattform gjort det lettere for profesjonelle kulturaktører å finne formidlingsmuligheter for sine produksjoner, uten at det går på bekostning av dialogen med DKS lokalt og regionalt. Kanskje kan et regionalt fond stimulere til lignende løsninger for samspillet mellom kulturfrivilligheten og det profesjonelle kulturlivet.

Frivilligheten kjennetegnes av at den drives fram av ildsjeler som utvikler verdifull kunnskap gjennom sitt arbeid. Ved å stimulere til kompetansedeling kan et regionalt fond bidra til å redusere de administrative byrdene og redusere risikoen for kunnskapen går tapt når nye personer overtar ulike verv.

Som nevnt er det mangel på lokaler som er egnet til kulturformål. Det er stort behov for tilpasning av arenaer med tanke på sambruk, akustikk, universell utforming med mer. Søkbare ordninger som støtter tilrettelegging av lokaler til kulturformål kan gi kommuner og enkeltaktører mulighet til å gjøre tilpasninger som bedrer tilgangen til egnede øving- og formidlingsarenaer.

Tiltak for kunnskapsoverføring og -utvikling kan gjøres tilgjengelige for mange aktører, mens tilrettelegging av lokaler er mer kostnadskrevende tiltak. I utformingen av et regionalt fond må rammene til fondet derfor dimensjoneres etter de utfordringene som fondet skal være en løsning på.